

Nie každý zomrie vo chvíli, keď je šťastný

(SME ; 16/01/2009; s: 17; Miloš Krekovič)

Slávny architekt **Jan Kaplický** odišiel v deň narodenia svojej dcéry

Po šťastí tragédia ako blesk z jasného neba. V stredu cez deň médiá 71-ročnému **Janovi Kaplickému** blahoželali, keďže sa mu narodila dcéra. O pár hodín neskôr šokovala ďalšia správa. Svetoznámy český architekt cestou z pôrodnice skolaboval a zomrel na ulici v Prahe.

BRATISLAVA. "Aspoň umrel v okamihu, keď bol šťastný, a za to musí byť človek vd'ačný," povedala agentúre ČTK jeho bývalá partnerka, architektka Eva Jiříčná.

Prírodné tvary

Jan Kaplický bol z tých, ktorí na vlastnej koži okúsili paradox emigrácie: v zahraničí úspech, doma trpké prijatie. Pred rokom 1968, keď odišiel do zahraničia, sa ešte rodák z pražskej Orechovky stihol v Česku podpísať pod rodinný dom v Braníku a rampu k vile scenáristu Jaroslava Dietla. Po odchode do Anglicka sa mu darilo, podieľal sa aj na projekte parížskeho Centre Georges Pompidou.

Tým, čím sa preslávil, bol však jeho vlastný hi-tech štýl. Oblé a organické tvary presadzovalo jeho štúdio Future Systems.

Britský časopis Independent zaradil jeho tribúnu pre novinárov na londýnskom kriketovom štadióne či obchodný dom v Birminghame medzi najlepšie stavby 20. storočia. "Tak už tu konečne pristáli Marťania," znela jedna z reakcií. Doma v Česku však bolo všetko inak. Média a verejnosť ho objavili až v roku 2007, po tom, ako jeho návrh vyhral súťaž na novú **Národnú knižnicu**. Budova, vďaka tvaru a farbe ľudovo nazývaná chobotnica, mala byť jeho prvou stavbou realizovanou po návrate domov. Či bude v Prahe na Letnej stáť, však dodnes nie je jasné. Chobotnica a politika

Okolo nekonvenčného projektu totiž vznikla kauza, ktorá siahala až do vrcholnej politiky. Český prezident Václav Klaus vyhlásil, že bude jej postaveniu brániť vlastným telom. Pôvodne súhlasné stanovisko zmenil aj pražský primátor, peniaze na jej stavbu napokon nepriklepla vláda.

"Česká malosť mu vlastne pomohla do hrobu," povedal bez obalu pre pre server Týden.cz bývalý riaditeľ Národnej knižnice Vlastimil Ježek, ktorý pre obhajobu návrhu prišiel o miesto. Kaplického kauza znechutila, štátnu cenu ministerstva kultúry vlani odmietol a radšej ako pre Prahu pripravil projekt koncertnej siene pre České Budějovice. Mali by ju postaviť do roku 2013.

Osobnosť renomovaného architekta a dizajnéra však objavil bulvár, vtipy o zeleno-fialovej budove sa stali predmetom folklóru a špekulácie o jej pôvode nemali konca-kraja. Ako povedal sám Kaplický, k tvaru "blob" (v angličtine "kvapka") ho inšpirovala pochutina z berlínskej kaviarne.

V minuloročnom rozhovore pre SME rozprával **Jan Kaplický** o tom, ako ťažko sa mu s kauzou chobotnica bojuje. Svoju prácu musel neustále obhajovať. O to viac mu však stáli za to obyčajní ľudia. Mnohí ho začali spoznávať na ulici a ukazovať zdvihnutý palec.

Čo už nepostaví

Jan Kaplický v Anglicku dlhé roky spolupracoval so svojou prvou manželkou Amandou Levetovou, s ktorou má syna. Pred tromi rokmi sa v Česku oženil. Vzal si o 41 rokov mladšiu Elišku Fuchsovú, ktorá o ňom nakrútila i dokument s názvom Profil a v deň jeho smrti mu porodila dcéru. Keďže mladá manželka mala mamu zo Slovenska a vlastnili v Poprade dom postavený v 30. rokoch, Kaplický začal uvažovať o jeho možnej rekonštrukcii. Zmienil sa i o tom, že by sa mu páčilo navrhnúť pre Bratislavu galériu či postaviť dom napríklad v Smokovci.

Zišli by sa nám reakcie, ktoré by jeho nápady u nás vyvolali.

Škoda, že sa ich už nedočkáme.

Miloš Krekovič

Eva Andrejčáková (c)sme

Čo povedali o **Národnej knižnici**?

To, čo sa dialo s jeho víťazným návrhom pre **Národnú knižnicu**, ako bol zatratený a spochybnený, mu ubralo na živote. Hanba tým, ktorí naňho kydali hnoj. A ja sa nebojím povedať, že to bol aj pán prezident.

Pavel Bobek, spevák, architekt a priateľ

Je veľká škoda, že Kaplického **Národná knižnica** asi stáť nebude. Takto pragmaticky zmýšľajúca spoločnosť by ju veľmi potrebovala, ukázala by smer slobodnej tvorby.

Dávid Vávra, herec a architekt

Od začiatku 90. rokov hovoril, že v Prahe nič nepostaví, že ho tu nikto nechce. Nakoniec sa ukázalo, že mal asi pravdu.

Zdeněk Lukeš, historik architektúry

Návrh **Jana Kaplického** je zaujímavý a určite by taká stavba mala v Prahe vzniknúť, ale považujem za vhodnejšie miesto mimo stredu mesta.

Milan Knížák, riaditeľ Národnej galérie v Prahe

Artefakt pána Kaplického sa mi zdá nesmierne nepokorný, svojvoľný až arogantný.

Václav Klaus, prezident Českej republiky

Je to zvláštne a možno symptomatické, že česká verejnosť mlčí pri monumentoch banality. A keď niekto raz za desať rokov navrhne zaujímavý, originálny dom, tak je tu vzbura.

Václav Havel, dramatik a exprezident

Kdeje písané, že práve politici sú rozhodcami pri kolízii estetických predstáv? Politici nech sa zamýšľajú nad sebou a o **knížnici** nech nechajú rozhodnúť mladých ľudí. architektka Eva Jiřičná, predsedníčka poroty